

La majoria d'anàlisis de la pobresa indiquen que un alt percentatge de la població de Catalunya es troba en una situació de risc. Això es desprèn, per exemple, de l'estudi presentat recentment per la Fundació Jaume Bofill de Barcelona, segons el qual un 18,5% dels ciutadans que viuen al Principat es troben en aquesta situació; un risc que afecta, sobretot, segons aquesta entitat, els jubilats, els desocupats i els immigrants. De fet, aquests darrers són sovint els primers de quedar-se sense feina en moments de crisi. Ara bé, de les dades extreptes de l'Institut Nacional de Estadística (INE) i del Centre de Recerca Econòmica de Sa Nostra (CRE) es desprèn que el percentatge de pobresa a Catalunya l'any 2006, el més baix dels Països Catalans, se situava força per sota, al 12,9%, una xifra quatre punts superior a la registrada per aquests estudis un any abans (vegeu els gràfics de la pàgina 30).

Aquesta diferència no es pot considerar un indicador que reflecteixi un increment de més d'un 30% de l'índex de la pobresa al llarg dels darrers mesos, sinó que es una mostra de la diversitat de criteris que generalment s'utilitzen a l'hora d'elaborar aquests estudis. Com assenyala el sociòleg Salvador Giner, "cal anar molt en compte quan es parla de pobresa i, sobretot, com es defineix. No és igual parlar de pobresa a Dinamarca que al Marroc, per posar un exemple". És per aquesta raó que Giner considera que la primera cosa que cal fer per reduir la pobresa és no exagerar les xifres. "Crec que el problema es magnifica si s'aborda la qüestió de la pobresa en termes generals. Hi ha entitats que tendeixen a exagerar-lo. És possible que la dada del 18% sigui molt real, però hi ha entitats que fins i tot han parlat d'un 33%. La tendència de les entitats caritatives i de les ONG és d'exagerar les xifres per obtenir més recursos. D'aquesta manera es més fàcil de convèncer el govern per rebre ajuts", diu aquest sociòleg, que presideix l'Institut d'Estudis Catalans.

Però siguin quins siguin els índexs reals d'empobriment, una de les principals causes que s'atribueixen al creixement d'aquest fenomen és l'aplica-

JORDI PLAY

La germana menys pobra

De tots els territoris dels Països Catalans, el Principat és el que registra un índex de pobresa més baix. Tanmateix, tot i que els salaris i la formació són més alts que a la resta, la situació no convida a adormir-se: el flux migratori combinat amb l'alentiment econòmic reclama que el govern cerqui solucions per a evitar que els ciutadans perdin qualitat de vida.

Una jove mirava l'aparador d'una botiga de complements de luxe al passeig de Gràcia de Barcelona, la setmana passada.

ció d'un model de desenvolupament econòmic basat excessivament en la creació de llocs de treball de caràcter poc qualificat; un percentatge que, en el cas de Catalunya, se situa, pel que fa a treballadors amb qualificació baixa o nul·la, per sobre del 25% (vegeu pàgina 30). En aquest cas, és tracta del percentatge més baix amb relació al País Valencià i les Illes, territoris que, en ambdós casos, superen el 30% de treballadors poc qualificats. Precisament, segons assenyala Manel Garcia Biel, portaveu de l'executiva de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CONC), aquesta situació d'increment de la pobresa i d'alentiment de l'economia ha arribat perquè a Catalunya hi manca un model de creixement més

consistent, com és el cas de l'alemany: "Al nostre país el problema és que el creixement s'ha basat en dues potes: la construcció i el consum de les famílies; en aquest darrer cas el problema s'ha agreujat perquè al llarg dels últims anys les baixes taxes d'interès han creat un efecte de falsa riquesa. La gent s'ha endeutat molt i ara que els interessos pugen es produeix encara un endeutament més gran i un descens de la capacitat de consum", assenyala aquest sindicalista.

Pel que fa a la manca de formació dels treballadors, un altre aspecte important que reflecteixen les dades de l'INE i del CRE és un elevat índex d'abandonament escolar; un fenomen que, a Catalunya, en el cas de l'edu-

cació secundària, va arribar al 27% l'any 2006; el País Valencià i les Illes també superen amb escreix aquests percentatges (vegeu pàgina 30). En vista d'això, l'anàlisi que fan les centrals sindicals és prou explícita: "El nostre sistema educatiu és erroni i això es veu molt clarament, ja que tenim un alt percentatge de població molt formada de nivell universitari, equiparable a Europa, però un baix nivell mitjà de qualificació, és a dir, en l'àmbit de la formació professional qualificada i especialitzada, que és el més important. I sobretot tenim un alt índex de treballadors molt poc qualificats. Això és determinat pel model productiu, que no exigeix la qualificació", explica el dirigent de CCOO Manel Garcia Biel.

Al seu torn, el sociòleg Salvador Giner coincideix amb aquest dirigent sindical que hi ha hagut un augment desmesurat del consum, tot i que, segons ell, el problema tampoc no es resol amb educació: "Una gran part del problema és que la societat moderna ho facilita tot massa per poder comprar. La gent augmenta la despesa fins a uns nivells de bogeria. Però no crec que sigui un problema educatiu. Ens podríem passar cent anys intentant educar la població. La solució ha de ser prohibir els crèdits fàcils, és a dir, regular i limitar la compra, fer-la més difícil", opina Giner. Val a dir que, segons registren les estadístiques de l'INE i el CRE, Catalunya disposa del nivell més alt pel que fa als salaris de tots els Països Catalans. El sou mitjà d'aquest territori va ser de 19.750 euros anuals el 2004, i va créixer fins a 20.067 l'any següent; unes quantitats que superen de més de 3.000 euros els salaris mitjans del País Valencià i les Balears.

El passat fou pitjor. Malgrat que els estudis registren un empobriment progressiu de la població, molt en la línia del segle XIX, quan esclatà la revolució industrial, els historiadors fan una crida a la calma. Josep Termes, especialista en la història del moviment obrer, opina que de pobresa als Països Catalans n'hi ha haguda molt més abans que no pas ara: "A l'inici de la industrialització, la misè-

ria era generalitzada; el camp català vivia d'un autoconsum que podríem qualificar de miserable. Fins i tot a la postguerra, als anys 40 i 50, la gent del camp vivia de pa i patates, i —com un luxe— una arengada i bacallà sec. La monografia estadística de la classe obrera que va fer Ildefons Cerdà al segle XIX, com a acompanyament al seu projecte urbanístic, mostra una Barcelona infinitament més miserable que no l'actual", explica Termes. Segons aquest historiador, la principal causa d'aquella situació fou que la revolució industrial es va fer en condicions precàries: "La massa social que vivia als barris de la Barcelona vella s'estava en uns habitacles miserables i degradats. La industrialització va significar un sotrac molt fort, però, a la vegada, va establir les bases d'una millora en la producció industrial i agrícola que va permetre de superar la misèria i aconseguir uns nivells de benestar acceptables per a la gran majoria de la població. Jo no combrego amb l'alarmisme d'alguns sectors que avui dia difonen sistemàticament la idea que la societat està pitjor que mai. Totalment al contrari, els paràmetres amb què avui es considera que una persona és pobra, fa cent anys haurien estat de benestar relatiu", diu aquest historiador.

Sigui com vulgui, la solució al problema actual és força complexa. Tanmateix, segons assenyala el sociòleg Salvador Giner, les famílies catalanes amb problemes econòmics tenen una característica que les ajuda a l'hora de superar aquesta mena de crisis: "Un dels avantatges dels països mediterranis és que hi ha un nivell més elevat de solidaritat familiar que no pas en alguns altres països d'Europa; així doncs, una de les raons per les quals la crisi no és més greu és la col·laboració de la família; és a dir, l'ajut que la família destina a la gent gran, o bé als mes joves", explica Giner. Per tot plegat, aquest sociòleg no augura un futur tan negre com asseguren

Segons fonts sindicals, la gent procedent de la immigració és la que pateix més en una situació de crisi com la que viu ara el nostre país

algunes veus. "Els dos anys vinents tindrem una crisi que, malauradament, la patiran més els pobres que no els rics, que tenen un coixí. No vull ser catastrofista. És cert que hi ha un principi de recessió, però en cap cas no serà equiparable a la situació que es va viure el 1929. Evidentment, aquesta situació no ens portarà cap revolta. Això sí, hi pot haver protestes esporàdiques com, per exemple, la dels pescadors. Curiosament, avui dia les protestes més sonades no les fan els més pobres, sinó els que en un moment determinat consideren que perden més diners, com poden ser, per exemple, els metges o bé els pilots d'aviació, que guanyen molt més que un obrer", diu Giner.

Un futur incert. Els historiadors, que tenen la capacitat de conèixer el passat per a contribuir a interpretar el present, també solen ser optimistes respecte al futur d'aquesta crisi. Josep Termes, que coneix bé les circumstàncies en què la classe obrera va evolucionar durant el segle XIX i bona part del XX, assenyala que cal ser prudents a l'hora de fer valoracions massa negatives. "No crec que el problema de la pobresa continuï creixent desmesuradament. Sempre hi ha una petita fracció de la societat que viu en la marginació. En l'evolució econòmica sempre hi ha etapes de creixement i d'alentiment. Això va passar després de la Segona Guerra Mundial, moment en què hi hagué una expansió, i també més endavant, a final dels 50, amb els plans de *desarrollo*, va passar una cosa semblant. El creixement econòmic no és lineal, sinó que es desenvolupa en forma de cicles", explica Termes.

Aquesta anàlisi optimista, però, no és compartida per Manel Garcia Biel, dirigent de CCOO: "Amb vista al futur, hi pot haver una situació molt pitjor i amb unes conseqüències socials molt greus. La gent procedent de la immigració, que viu als barris més humils, són els qui pateixen més en una situació de crisi com la d'ara. Si aquesta situació no va acompanyada d'un increment dels serveis socials, pot créixer la crispació social, que, alhora, faci augmentar la xenofòbia", adverteix Garcia Biel. Per tot plegat, la solució, segons aquest dirigent sindical, és canviar les polítiques econòmiques i fiscals: "Fins ara la socialdemocràcia no qüestionava el sistema, però feia una funció redistributiva a través dels impostos. Ara, des de fa uns quants anys, totes les reformes fiscals segueixen la mateixa línia, tant si el govern és socialista com de dretes; és a dir, hi ha una tendència a disminuir els impostos directes, que graven la riquesa dels individus, i a augmentar els indirectes, que graven el consum. Això és injust perquè acaba afectant les economies més modestes. Caldria fer tot el contrari, és a dir, incrementar la fiscalitat sobre els qui més tenen", proposa Garcia Biel.

Al seu torn, el sociòleg Salvador Giner proposa una solució semblant, però amb un abast més general i a llarg termini: "L'expansió de la societat s'ha d'adreçar cap a l'austeritat. Una societat austera no vol dir una societat pobra. Cal que la gent tingui just allò que necessita: bones escoles, bons metges...; però no abusar de segones residències, o bé de comprar cotxes. Això es anar cap a la societat opulenta, i el que cal és anar cap a la societat austera. Cal augmentar els impostos de manera vertical: el qui vulgui un luxe que pagui més. s'ha d'imposar l'austeritat."

Alguns experts consideren que cal no exagerar les xifres de pobresa, tal com creuen que fan algunes ONG

Xevi Camprubí